

Kolin Mokalou

LJUBAVNICA
HLADNOG SRCA

Prvi deo trilogije *Cezarove žene*

Prevela
Žermen Filipović

Laguna

Naslov originala

Colleen McCullough
CAESAR'S WOMEN

Copyright © 1996 by Colleen McCullough

Published by arrangement with HarperCollins Publishers.

Translation Copyright © 2009 za srpsko izdanje, LAGUNA

Selvi Entoni Denis,

mudroj ženi, čarobnici, srdačnoj i čudesnoj

SPISAK MAPA I ILUSTRACIJA

MAPE

<i>Roma Urbs</i>	8
Italija: topografija i drumovi	11
<i>Pars Mediana Romae</i>	12
<i>Forum Romanum</i>	54
Raspored Pompejevih snaga u ratu protiv gusara	146
Istok	187
<i>Domus Publica</i>	341

ILUSTRACIJE

Gaj Julije Cezar	16
Servilija	18
Mladi Brut	19
Publije Klodije	176
Kvint Lutacije Katul	242
Marko Kalpurnije Bibul	243
Marko Porcije Katon	244
Aurelijina insula	384
Rimski magistrati	396
Oblik toge	420
<i>Triclinium</i>	422

KAPIJE U SERVIJEVIM ZIDINAMA

PORTA
A TRIGEMINA – Rimška luka
B LAVERNALIS – <i>Via Ostiensis</i>
C RAUDUSCULANA – <i>Via Ostiensis</i>
D NAEVIA – <i>Via Ardeatina</i>
E CAPIENA – <i>Via Appia</i> i <i>Via Latina</i>
F CAELIMONTANA – <i>Via Tusculana</i>
G QUERQUETULANA – <i>Via Praenestina</i>
H ESQUILINA – <i>Via Labicana</i> i <i>Via Praenestina</i>
I VIMINALIS – <i>Via Collatina</i> i <i>Via Tiburtina</i>
J COLLINA – <i>Via Nomentana</i>
K QUIRINALIS – <i>Via Salaria Vetus</i>
L SALUTARIS – <i>Via Flaminia</i>
M SANQUALIS – <i>Via Lata</i> i Marsovo polje
N FONTINALIS – Marsovo polje
O TRIUMPHALIS – Samo za trijumfalne povorke
P CARMENTALIS – <i>Circus Flaminius</i>
Q FLUMENTANA – <i>Circus Flaminius</i>

ROMA URBS legenda

PREVOD LATINSKIH IZRAZA (u značenju upotrebljenom u ovom tekstu)

CAMPUS	Poljana	VIA	Glavni drum ili ulica
COLLIS	Brežuljak	VICUS	Ulica ili staza
FAUCES	Ulaz u uzan prolaz ili ispuš iz njega	CLOACA	Odvodni kanal
FLUMEN	Reka	AGGER	Dvostruki bedem na Eskvilinu
MONS	Vis ili greben	AQUA	Vodeni kanal, iznad ili ispod zemlje
PALUS	Močvarna oblast s brojnim izvorima	BASILICA	Zgrada u koju svetlost dopire kroz prozore; namenjena sudovima ili poslovanju
VALLIS	Dolina	CIRCUS	Ograđeni prostor za trke dvokolica i igre
HORTI	Bašte	EMPORIUM	Zgrada na pristaništu namenjena trgovini
MAIOR-MAJOR	Stariji	FORUM	Prostor pod otvorenim nebom za javne poslove
MAXIMUS-MAXIMA	Najveći, najznačajniji	MACELLUM	Pijaca sa tegzama, pod otvorenim nebom
MINOR	Mlađi	NECROPOLIS	Zemljište za ukop/spaljivanje posmrtnih ostataka
NOVUS-NOVA	Nov, nova	PONS	Most
VETUS	Star	PORTICUS	Zgrada sa kolonadama za javne poslove
CLIVUS	Strma ulica	SAEPTA	Glasačko mesto Centurijske skupštine
DIVERTICULUM	Put koji spaja dva glavna drumca		
SCALAE	Stepenice		

HRAMOVI I DRUGA ZNAČAJNA MESTA

- 1 GROBNICA JULIJA CEZARA (moguća lokacija)
- 2 HRAM VENERE POBEDNICE (iznad Pompejevog pozorišta)
- 3 POMPEJEVO POZORIŠTE
- 4 POMPEJEV *PORTICUS*, s kolonadom od sto stubova
- 5 DVORANA ZA SASTANKE U POMPEJEVOM ZDANJU (Mesto gde je ubijen Cezar)
- 6 HRAM HERKULA I MUZA ? Junona Kurijska (zaštitnica zborova)
- 7 ČETIRI HRAMA ? Junona Kurijska (zaštitnica zborova)
- 8 PORED ? *Fortunae Huiusce Diei* (Fortuna Svagdanja)
- 9 POMPEJEVOG ? FERONIJA (zaštitnica oslobođenika)
- 10 POZORIŠNOG KOMPLEKSA ? Lares Permarini (zaštitnici moreplovaca)
- 11 STARI *PORTICUS MINUCIA* U FLAMINJEVOM CIRKUSU
- 12 HRAMOVU Vulkan (vatra, zemljotresi, kovачi)
- 13 FLAMINJEVOG Herkul Zaštitnik (čuvār Cirkusa)
- 14 CIRKUSA *Mars Invictus* (Mars Nepobedivi)
- 15 *PORTICUS METELĀ*
- 16 HRAM APOLONA SOSIJANA (lekarstvo i vidanje)
- 17 BELONIN HRAM I „NEPRIJATELJSKO ZEMLJIŠTE“ (strani ratovi)
- 18 HRAM JUNONE REGINE (Junona Vladarka)
- 19 HRAM JUPITERA STATORA (sprečavao povlačenje vojnika)
- 20a MOGUĆI POLDŽAJ NOVOG *PORTICUS MINUCIA* - ILI POMPEJEVA VILA?
- 20b MOGUĆI POLDŽAJ NOVOG *PORTICUS MINUCIA* - DIJANIN HRAM
- 21 ČETIRI HRAMA - PIETAS, JANUS, SPES (Nada), JUNONA SOSPIITA
- 22 DVA HRAMA FORTUNIN HRAM (čestitost i devičanstvo)
- 23 SRODNIH KULTOVA HRAM MATER MATUTE (rađanje)
- 24 PORTUNOV HRAM (luke i lučki poslovi)
- 25 JANUSOV HRAM (prolazi, ulazi i izlazi, počeci i krajevi)
- 26 TRI SREDIŠTA *HERCULES OLIVARIUS* (trgovici uljem)
- 27 POSVEĆENA *ARA MAXIMA HERCULUS* (Veliki žrtvenik)
- 28 HERKULU *HERCULES INVICTUS* (Herkul Nepobedivi)
- 29 CERERIN HRAM (velikodušnost) - Sedište plebejskih edila
- 30 FLORIN HRAM (bilje)
- 31 DVA HRAMA SRODNIH JUNONA REGINA ZA ŽENE
- 32 KULTOVA SLOBODNIH GRABANA JUPITER OSLOBODITELJ ZA MUŠKARCE
- 33 SVETIŠTE ZA ARMILUSTRIJUM (Mars, vojska, salin)
- 34 DIJANIN HRAM (zaštitnica robova)
- 35 LUNIN HRAM (Mesec)
- 36 HRAM BOGINJE JUVENTAS (stupanje rimskih muških građana u zrelo doba)
- 37 MERKUROV HRAM (trgovina) - Sedište trgovačkog udruženja
- 38 HRAM VENERE PODATNE (zaštitnica bludnica i preljubnika)
- 39 HRAM BONA DEE (zaštitnica žena) I SAXUM SACRUM (Sveti kamen)
- 40 HRAM CASTI I VRLINE (kult vojnih zapovednika)
- 41 *CURIAE VETERES* - STARO ZBORIŠTE
- 42 MESTO ROĐENJA GAJA OKTAVIJA, KASNIJE AVGUSTA (moguća lokacija)
- 43 HRAM JUPITERA STATORA (sprečavao povlačenje vojnika)
- 44 LUPEKAL (pećina vučice koja je došla Romula)
- 45 ROMULOVA OKRUGLA KOLIBA (brzno čuvana)
- 46 *MYIUS* (otvor podzemnog sveta)
- 47 HRAM VELIKE MAJKE (azijska Velika boginja)
- 48 BAZILIKA JULIJA (zamenila bazilike Semproniju i Opimiju)
- 49 JULIJEV FORUM
- 50 HRAM SEMO SANKA (zakletve i ugovori)
- 51 KUĆA TITA POMPONIJA ATICKOG (moguća lokacija)
- 52 HRAM BOGINJE SALUS (dobro zdravlje)
- 53 KVIRINOV HRAM (rimski građani)
- 54 HRAM BOGINJE TELUS (rimska boginja zemlje)
- 55 HRAM JUNONE LUCINE (podaci o rođenim rimskim građanima)
- 56 HRAM VENERE LIBITINE (podaci o umrlim rimskim građanima) - moguća lokacija
- 57 ESKULAPOV HRAM (lekarstvo) I BROD SVETIŠTA NA ADI
- 58 ISPUŠ ODVODNOG KANALA ZA KVIRINAL I MARSOVO POLJE (*P. Petronia*)
- 59 CLOACA MAXIMA - ISPUŠ ODVODNOG KANALA ZA SUBURU, ITD. (*P. Spiniani*)
- 60 ISPUŠ ODVODNOG KANALA ZA EKSVELIN, CIRKUS, ITD. (*P. Medius*)
- 61 TIGILLUM (jaram), SVETIŠTA JUNONE SORORIJE (polna zrelost devojčica) I JANUSA KURLIJSKOG (polna zrelost dečaka) - moguća lokacija

PARS MEDIANA ROMAE legenda

PREVOD LATINSKIH IZRAZA

ASYLUM	SVETO MESTO ILI UTOČIŠTE	SCALAE	STEPENICE
BASILICA	ZGRADA U KOJU SVETLOST DOPIRE KROZ PROZORE;	VALLIS	DOJUNA
NAMENJENA	SUDOVI MA ILI POSLOVANJU	VIA	GLAVNA ULICA ILI DRUM
CAMPUS	POLJANA	VICUS	MALA ULICA ILI STAZA
CIRCUS	OGRAĐENI PROSTOR ZA TRKE DVOKOLIČA I IGRE	VILLA	VELIKA SEOSKA KUĆA
CLIVUS	STRMA ULICA		
DOMUS	PORODIČNA KUĆA (jedan do četiri sprata)		
DOMUS PUBLICA	DRŽAVNI STAN ZA VAŽNOG PONTIFIKA ILI FLAMINA	...U ZNAČENJU U KOJEM SU UPOTREBLJENI	
FORUM	PROSTOR POD OTVORENIM NEBOM ZA DRŽAVNE	U OVOM TEKSTU	
POSLOVE ILI	PRIVATNU TRGOVINU		
HORREA	SKLADIŠTE, takođe i SPREMIŠTE ZA ŽITO		
INSULA	STAMBENA ZGRADA (od tri do dvanaest spratova)	KAPIJE	
MACELLUM	PLJACA SA TEŽGAMA, POD OTVORENIM NEBOM	I CARMENTALIS	} U SERVIJEVIM ZIDINAMA
MURUS	ODBRAMBENI ZID	II TRIUMPHALIS	
PODIUM	POSTOLJE ČIJA SE UNUTRAŠNOST KORISTILA I NA	III FONTINALIS	} U DREVNIIM ZIDINAMA
KOJEM SE	UZDIŽE HRAM	IV MUGONIA	
PORTA	KAPIJA U ODBRAMBENOM ZIDU	V ROMULANA	
PORTICUS	ZGRADA SA KOLONADAMA ZA JAVNE	VI CACANA	
	POSLOVE I TRGOVINU		} ROMULOVOG GRADA NA PALATINU

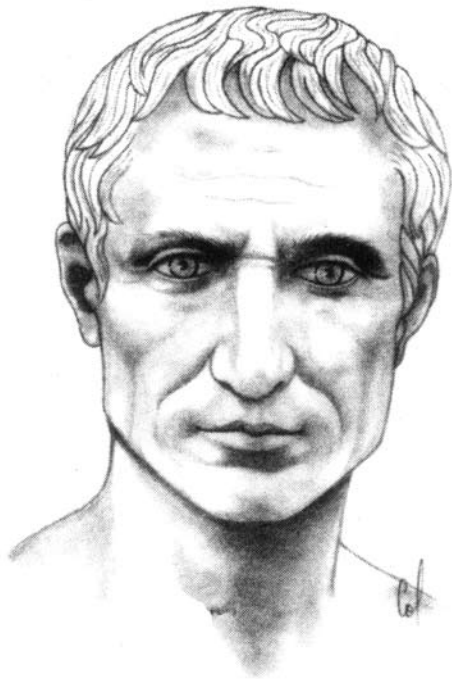
HRAMOV I, OSTALA ZANIMLJIVA MESTA I GRAĐEVINE U SRCU RIMA

1 KUĆA GAJA MARIJA (tačno mesto nepoznato)	39 KRČMA
2 HRAM JUNONE MONETE (koja na vreme upozorava)	40 HRAM LARA ČUVARA (Javni Iari)
ISPOD HRAMA, U POSTOLJU SE NALAZILA KOVNIČA	41 } KUĆE TRI GLAVNA FLAMINA – FLAMEN DIALIS,
3 HRAM VENERE ERUCINE (Zaštitnica bludnica)	42 } FLAMEN MARTIALIS, FLAMEN QUIRINALIS
4 HRAM BOGINJE MENS (boginja dobrog rimskog	43 } (Mesta u celosti izmišljena)
mišljenja)	44 BAZILIKA EMILJA (Mesto poslovnih, trgovačkih i
5 LAUTUMIJA, TAMNICA	nekih javnih delatnosti, prodavnice)
6 TULJANUM (MESTO POGUBLJENJA)	Takođe poznata kao bazilika Fulvija
7 HRAM SLOGE (sloga među klasama)	45 HRAM VENERE KLOACINE (Očišćenje vodâ)
8 SENACULUM (mesto za prijem izaslanika)	46 JANUSOV HRAM (Vratnice, počeci i krajevi)
9 TABULARIJUM (arhiv spisa i zakona)	47 Amfiteatar Komicije i okruženje
10 VEJOVISOV HRAM (Mladi Jupiter, bog razočaranja)	(a) LAPIS NIGER (b) ROSTRA
11 PORTICUS DEORUM CONSENTIUM (dvanaest bogova)	48 SLUŽBENE PROSTORIJE PRI ZGRADI SENATA
12 HRAM JUPITERA FERETRIJA (ugovori i ratna oprema)	49 KURIJA HOSTILIIA (zgrada senata)
13 HRAM JUPITERA NAJBOLJEG I NAJVEĆEG	50 BAZILIKA PORCIJA (Poslovne i trgovačke
14 HRAM FORTUNE PRIMIGENIJE (Zaštitnica prvorodnih)	prostorije, naročito bankarstvo – sedište kolegija
15 HRAM ČASTI (Honos) I HRABROSTI (Virtus) (kult	plebejskih tribuna)
vojnih zapovednika)	51 SATURNOV HRAM (Stalni napredak rimske države)
16 OPIN HRAM (obilje) U NJEGOVOM POSTOLJU SU SE	DRŽAVNA BLAGAJNA (<i>Aerarium</i>) NALAZILA SE U
ČUVALE SREBRNE POLUGE KAO SREDSTVA ZA	POSTOLJU ISPOD HRAMA
SLUČAJ NUŽDE	52 VULKANOV ŽRTVENIK (Vulkan Zemljotresac)
17 TARPEJSKA STENA	53 BAZILIKA OPIMILJA (Prodavnice, poslovanje, sudovi)
18 HRAM BOGINJE FIDES (dobra vera)	54 TRIBUNAL RAZNIH MAGISTRATA
19 BELONIN HRAM (Rat sa stranim silama)	55 SVETA DRVETA I STATUA SATIRA MARSIJE
20 „NEPRIJATELJSKO ZEMLJIŠTE“	56 LACUS CURTIUS (Kurcijevo jezero)
21 HRAM APOLONA SOSIJANA (Lekarstvo i vicanje)	57 BAZILIKA SEMPRONIJA (Prodavnice, sudovi,
22 HRAM MATER MATUTE (majke i rađanje)	poslovanje)
23 FORTUNIN HRAM (device i polno nezrele devojčice)	58 VOLUPIJINO SVETILJIŠTE I ANGERONINA STATUA
24 JANUSOV HRAM (Vratnice, počeci i krajevi)	59 LARENCLIJIN GROB (Svetilište)
25 SVETILJIŠTE DUHA MESTA (moć stvaranja)	60 TRIBUNAL GRADSKOG PRETORA – STAJALIŠTE
26 PEČINA LUPERKAL (vučica koja je dojila Romula i Rema)	MAGISTRATA
27 KUĆA LUCIJA SERGIJA KATILINE (Tačno mesto nepoznato)	61 HRAM KASTORA I POLUKSA (U postolju su čuvane
28 KUĆA KVINTA HORTENZIJA HORTALA (Mesto nepoznato)	ustanovljene mere i tegovi; takođe i drugo sedište
29 OKRUGLA ROMULOVA KOLIBA	plebejskih tribuna)
30 HRAM VELIKE MAJKE (azijska Velika boginja)	62 FONS JUTURNA (Sveti Juturni izvor)
31 MUNDUS (otvor podzemnog sveta)	63 SVETILJIŠTE JUTURNINOG KULTA I NJENA STATUA
32 KUĆA (1) MARKA LIVIJA DRUZA (2) MARKA LICINIJA	64 SOBE ZA JUTURNINE HODOČASNIKE
KRASA (3) MARKA TULLJA CICERONA – MOGUĆA	65 VESTIN HRAM (državno ognjište)
LOKACIJA	66 REGIJA (Službene prostorije velikog pontifika)
33 KUĆA (1) GNEJA (2) LUCIJA DOMICIJA AHENOBARBA	67 SVETILJIŠTE VESTINOG KULTA I NJENA STATUA
– LOKACIJA U POTPUNOSTI IZMIŠLJENA	68 KUĆA VESTALKI U OKVIRU <i>DOMUS PUBLICA</i>
34 HRAM JUPITERA STATORA (sprečavao povlačenje vojnika)	(Prebivalište vestalskih devica)
35 KUPATILA (u privatnom vlasništvu) ? Senijeve terme	69 <i>DOMUS PUBLICA</i> u kojoj je stanovao veliki pontifik
36 HRAM PENATA (Javni penati)	70 <i>PORTICUS MARGARITARIA</i> (prodavci nakita, bisera i
37 KONJIČKA STATUA POSVEĆENA KLELLJI	mirisa, luksuzne prodavnice i tezge)
38 KUĆA U KOJOJ JE ŽIVEO <i>REX SACRORUM</i> –	
„KRALJEVA KUĆA“ (Približno mesto)	

CEZAROVE ŽENE

PRVI DEO

OD JUNA 68. GODINE P. N. E.
DO MARTA 66. GODINE P. N. E.

GAJ JULIJE CEZAR

SERVILIJA

MLADI BRUT

„Brute, ne dopada mi se kako ti koža izgleda. Dođi ovamo na svetlo, molim te.“

Petnaestogodišnjak ničim nije pokazao da je čuo ove reči i jednostavno je ostao pogrbljen nad jednim jedinim listom Fanijevog papira, s pisaljkom od trske na kojoj se mastilo odavno osušilo, u podignutoj ruci.

„Dođi ovamo, Brute. Smesta“, mirno reče njegova majka.

Dobro ju je znao, pa je spustio pisaljku; mada se nije *smrtno* plašio, nije želeo da izazove majčino nezadovoljstvo. Jedan poziv se može zanemariti bez posledica, ali drugi je značio da ona očekuje da se njena reč poslušna, a to se odnosi čak i na njega. Ustao je i prišao prozoru gde je Servilija stajala; kapci su bili širom otvoreni jer se Rim preznojavao pod talasom vrućine što je nastupila neuobičajeno rano za to doba godine.

Premda je bila niska a Brut je nedavno počeo da izrasta u, nadala se, visokog momka, njegova glava nije bila mnogo iznad njene; uhvatila ga je za bradu i zagledala se u nekoliko gadnih crvenih kvržica koje su mu izbijale po koži oko usta. Pustila mu je bradu i sklonila mu tamne kovrdže sa čela – i tu je bilo kvržica!

„O kako bih volela da se redovno šišaš!“ rekla je povukavši pramen koji je pretio da mu zakloni pogled – i povukla ga dovoljno snažno da su Brutu krenule suze.

„Mama, kratka kosa ne odaje umnog čoveka“, pobunio se.

„Kratku kosu je lako održavati. Ne pada ti na lice i ne nadražuje ti kožu. O, Brute, postaješ prava nevolja!“

„Ako si želela kratkokosog sina ratnika, mama, trebalo je da Silanu rodiš sinove, a ne dve devojčice.“

„Jednog sina možeš da izdržavaš. Dvojica ti razvuku novac više no što možeš da se protegneš. Osim toga, da sam Silanu podarila sina, ti ne bi nasledio i njega i svog oca.“ Prišla je stolu za kojim je Brut radio i nemirnim prstima dodirnula svitke. „Vidi ovaj nered! Nije ni čudo što su ti se ramena povila i leđa iskrivila. Izađi na Marsovo polje s Kasijem i ostalim dečacima iz škole, ne traći vreme pokušavajući da sažmeš čitavog Tukidida na jedan list papira.“

„Ja pišem najbolje epitome u Rimu“, gordo reče njen sin.

Servilija ga podrugljivo pogleda. „Tukidid“, reče, „nije rasipao reči, ali mu je trebalo mnogo knjiga da ispriča priču o sukobu između Atine i Sparte. Koja je prednost u tome da se uništi njegov lep grčki da bi lenji Rimljani mogli da pročitaju puki sažetak, a zatim sebi čestitaju kako znaju sve o Peloponeskom ratu?“

„Književnost“, istrajavao je Brut, „postaje preobimna i niko ne može da pročita sve, a da pri tom ne posegne za sažecima.“

„Koža ti se kviri“, reče Servilija vraćajući se na ono što ju je zapravo zanimalo.

„To je primereno dečacima mojih godina.“

„Ali ne i namerama koje imam za tebe.“

„Neka bogovi pomognu svakome i svačemu što nije obuhvaćeno tvojim namerama za mene!“, uzviknu, odjednom besan.

„Obuci se, izlazimo“, kratko je rekla i izašla iz sobe.

Kad je ušao u atrijum Silanove prostrane kuće, Brut je na sebi imao purpurom obrubljenu dečju togu, jer zvanično neće postati odrastao muškarac do decembra i svetkovine u čast boginje Juventas. Majka ga je već čekala i pažljivo ga odmeravala dok je prilazio.

Da, ramena su mu sasvim izvesno povijena, a leđa iskrivljena. Kako je lep dečaćić bio! Čak i prošlog januara kad je njegovo poprsje naručila od Antenora, najboljeg vajara poprsja u čitavoj Italiji. Ali naglo je ušao u polnu zrelost i njegova dečaćka lepota je bledela, čak i pred njenim pristrasnim pogledom. Oči su mu i dalje bile krupne, tamne i sanjalačke, zanimljivih teških kapaka,

ali mu nos nije izrastao u upečatljivu rimsku crtu kako se nada-la, već je uporno ostajao kratak i okruglog vrha kao i njen. A njegova koža, nekad izuzetna i maslinasta, glatka i besprekorna, sada ju je ispunjavala užasom – šta ako postane jedan od onih strašnih nesrećnika s ožiljcima od ubitačnih bubuljica? Prebrzo je napunio petnaest godina! Petnaest godina je značilo dugotrajnu napast. Bubuljice! Baš odvratno i prosto. E koliko sutra će se ona raspitati među lekarima i travarima – i dopadalo se to njemu ili ne, ima da ide svakog dana na Marsovo polje na prave vežbe i podučavanje u ratnim veštinama što će mu trebati kad bude napunio sedamnaest i morao da se prijavi u rimske legije. Kao *contubernalis*, naravno, a ne kao običan vojnik; biće mladi starešina, deo lične pratnje nekog konzulskog zapovednika koji će ga poimence tražiti. To mu je bilo zajamčeno poreklom i položajem.

Kućepazitelj im je otvorio vrata što su vodila na uzanu palatinsku ulicu; Servilija je žustrim korakom krenula prema Forumu sa sinom, koji se užurbano trudio da ide u korak s njom.

„Kuda idemo?“, upitao je i dalje nezadovoljan što ga je odvu-kla od sažimanja Tukididovog dela.

„Kod Aurelije.“

Da nije bio zaokupljen razmišljanjem o tome kako da brdo podataka zgusne u jednu jedinu rečenicu – i da je dan bio pri-jatniji – srce bi mu poskočilo od radosti; ovako je progundao. „O, nećemo valjda danas u onu sirotinjsku četvrt!“

„Hoćemo.“

„Daleko je, a i to je užasan kraj!“

„Kraj možda jeste užasan, sine, ali ta gospa ima besprekor-ne veze. Svi će biti tamo.“ Zastala je prepredeno ga pogledavši iskosa. „Svi, Brute, svi.“

Na to ni reč nije rekao.

Dok su joj put raščičavala dvojica robova, Servilija je klepećući silazila Stepeništem prstenara u metež Foruma, gde je čitav svet voleo da se okuplja, sluša, posmatra, očeše se o

moćnike. Ni Senat ni skupštine danas nisu zasedali, a i sudovi su zatvoreni zarad kraćeg odmora, ali poneki moćnik je ipak radio i mogao se uočiti po kretanju svežnjeva pruća uvezanih crvenim trakama koje su liktori nosili obznanjujući njegov imperijum.

„Mama, uzbrdica je! Zar ne možeš malo da usporiš?“ dahtao je Brut dok mu je majka brzo napredovala uz *Clivus Orbis* s druge strane Foruma; obilno se znojio.

„Da si više vežbao, ne bi se žalio“, uzvratila mu hladno Servilija.

Gadan smrad truleži zapahnuo je Brutove nozdrve dok su visoke stambene zgrade zatvarale vidik i zaklanjale sunce; niz oljuštene zidove curila je sluz, mrki gusti mlaz tekao je kanalom do slivnika, a pored malih neosvetljenih rupa, koje su zapravo bile prodavnice, prolazilo je nebrojeno mnoštvo. U vlažnom hladu makar je bilo svežije, ali ovo je strana Rima bez koje bi mladi Brut lako mogao da živi bez obzira na „sve“.

Najzad su stigli pred sasvim pristojna vrata od suve hrastovine, lepo isečene u table, i s blistavo uglačanim zvekirom u obliku lavlje glave s razjapljenim čeljustima, za čiju je izradu upotrebljen *orichalcum*. Jedan od Servilijinih pratilaca snažno zalupa njime i vrata se smesta otvoriše. Stari, prilično punačak grčki oslobođenik duboko im se naklonio propuštajući ih da uđu.

Tu su se, naravno, okupile žene; da je Brut bio dovoljno odraštao da nosi jednostavnu belu *toga virilis*, dovoljno zreo da stupi u redove muškaraca, ne bi mu bilo dozvoljeno da prati svoju majku. Ta misao izazva strah – mama mora da uspe u svojoj molbi, a on mora biti u mogućnosti da svoju milu ljubav viđa i posle decembra i stupanja u muževno doba! No, ničim ne odajući svoje misli, odvojio se od Servilijinih sukanja istog časa kad je krenula bujica pozdrava i povukao se u tihi kutak sobe ispunjene cikom i tu se trudio da se utopi u neupadljivi nameštaj.

„Ave, Brute“, reče vedar ali promukao glas.

Okrenuo se, spustio pogled, osećajući da ga u grudima steže. „Ave, Julija.“

„Hajde, sedi sa mnom“, zapovedi kćerka kuće vodeći ga do dve male stolice odmah u uglu. Smestila se u jednu dok je on nezgrapno sedao na drugu a ona izgledala ljupko i sabrano kao labud u gnezdu.

Tek joj je osam godina – kako već može da bude toliko lepa?, pitao se zbunjeni Brut, koji ju je poznavao zahvaljujući tome što su njegova majka i njena baka bile velike prijateljice. Svetla poput leda i snega, zašiljene brade, ispučenih jagodičnih kostiju, bledoružičastih usana ukusnih poput jagoda, s dva široko otvorena plava oka koja su gledala s nežnom živošću u sve oko sebe; ako je Brut i zaronio u pesništvo ljubavi, bilo je to zbog nje koju je voleo već – oh, godinama! Nije shvatao sve donedavno da je to ljubav, dok ga nije pogledala smešeći se toliko slatko da ga je spoznaja potresla kao da ga je udario grom.

Iste te večeri je otišao majci i obavestio je da želi da se oženi Julijom kad ona odraste.

Servilija ga je zapanjeno gledala. „Mili moj Brute, ona je tek dete! Na nju ćeš morati da čekaš devet-deset godina.“

„Biće obećana mnogo pre no što stasa za udaju“, odgovorio je tada, a njegov bol se jasno video. „Molim te, mama, čim joj se otac vrati kući, traži da se uda za mene!“

„Možda ćeš se predomisli.“

„Nikad, nikad!“

„Miraz joj je neznatan.“

„Ali poreklom bi ispunila sve što bi ti mogla da tražiš od moje žene.“

„Tačno.“ Crne oči, koje su često bile veoma stroge, počivale su na njegovom licu i to ne bez saosećanja; Servilija je cenila važnost ove činjenice. Na trenutak je razmislila o tome, a zatim klimnula glavom. „U redu, Brute, kad joj otac sledeći put bude u Rimu, pitaću. Tebi bogata nevesta ne treba, ali je važno da ti odgovara poreklom, a jedna Julija bi bila savršena. Naročito ova Julija. Patricijskog je roda i po ocu i po majci.“